

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXX. De iniustitia ex parte testis in testificando.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Sunt enim quendam, qui esti simpliciter possent referri quantum in notitia nostra est, occititas membranibus rationes in eo, si fides nostra committit; quia voluntas fidei seruit. Et propterea ex quo premium est accorciatio in secreto, non solum seruit, sed possit pro rei nobilitate et de peccatum mortale humiliandi revelatio. Sunt autem quendam, quorum occultatio nulli possit, reuelatioque nulli nocet, qui legerit confidit, & acceptaverit in secreto. Et in his rebus est fides immolare, quia cum nec ex materia inferatur alius iniuria, aut iustitia, quae non est materia periclitio, nec ex forma, si violatio naturae, sit contra Deum, aut proximum, sed praeter debum proximo, ratione imperfectionis recte qua agitur, non contrariatur charitas, sed praeferit eam agi- tur.

Sicutque septuaginta articulatum secundum.

N artic. 2. cuiusdem in responsione ad secundum a littera, qd' in actio illa de libris, qui sunt singulariter habent locum, ut per singulare nullus dñe, nequaquam tam multitudinariae sefies in factu inveniatur, vnde tam suipscitionem inducunt, ut si unus vel aliquem committere imum fursum, & alias nide ei de committente aliud furum, & fini celles exceptione maiorum, inter religiosos, quando quis exiliatur alias tali uscio innotescit, aut numerus multus talium constitutum concutatur, si arcatus non confitetur, inueniri videtur quandoq; subfecta condamnatione maledictorum patrum conflito fulta. Et ideo non sit secundum iuris rigorem, non tam tamen abique tormentis procedit, non tam ad punientium, quam ad falendum, & regularis ob-

ligatio. Dicendum, quod secundum Philoso. in primo * Ethicorum. Certitudinem est similiter querenda in omni materia. In actibus enim humanis, super quibus constituuntur iudicia, & exiguntur testimonia, non potest haberri certitudo demonstrativa, eo quod sunt circa contingentia, & uaria-bilia. Et ideo sufficit probabilis certitudo, quae ut in pluribus ac-

ex precepto superioris, ga serua-re fidem est de iure naturali. Nihil autem potest precipi homini contra id, quod est de iure naturali.

A TERTIUM dicendum, qd' operari, & cooperari ad occisionem hominis non competit ministris altaris, ut supra dictum ē: & ideo secundum iuris ordinem compelli non possunt ad ferendum testimonium in causa sanguinis.

ARTICULUS 11. *sufficiat duorum, uel trium testimonium.*

AD SECUNDUM sic procedi-tur. Videtur, quod non sufficiat duorum, uel trium testimonium. Iudicium enim certitudinem requirit, sed non habetur certitudo veritatis per dictum duorum testimonium, legitur enim; Reg. 21, quod Naborum ad dictum duorum testium falso condemnatus est. ergo duorum, uel trium testimonium non sufficit.

HT 2 Præt. Testimonium ad hoc, quod si credibile, debet esse concors, sed plerumque duorum, uel trium testimonium in aliquo discordat. ergo non est efficax ad ure-ritatem in iudicio probandam.

T3 Præt. * 2 q. 5. dicitur, Presul non damnetur, nisi septuaginta duobus testibus; presbyter autem Cardinalis nisi quadraginta quatuor testibus non deponatur; diaconus Cardinalis urbis Romæ nisi in uiginti octo testibus non cōdemnabitur; subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius, nisi cum septem testibus non condemnabitur; sed magis est periculum peccatum eius, qui in maiori dignitate constitutus est, & ita minus est tolerandum. ergo nec in aliorum condemnatione sufficit duorum, uel trium testimonium.

SE CONTRA est, quod dicitur Deuterio 17. In ore duorum, uel trium testium peribit, qui interficietur. Et infra 19. In ore duorum, uel trium testium stabit omne uerbum.

RESPONDEO. Dicendum, quod secundum Philoso. in primo * Ethicorum. Certitudo non est similiter querenda in omni materia. In actibus enim humanis, super quibus constituuntur iudicia, & exiguntur testimonia, non potest haberri certitudo demonstrativa, eo quod sunt circa contingentia, & uaria-bilia. Et ideo sufficit probabilis certitudo, quae ut in pluribus ac-

teruantur saepe, tolerabile uidetur, ut hac probabilitas sufficiat ad certitudinem inter eos, qui morui sunt mundo:

Quia tamen reus non potest ad huiusmodi levitatem tolerandam cogi, debet ex huiusmodi indicio tormenta, religiosa tamen, ueritas exquiriri, ut lenientia non feratur, nisi contra confessum, uel coniunctum, iuxta factos canones.

L. i. text. 2. tom. 2. z. q. 1. Nos in quemquam.

In responsione ad tertium nota duo. Primum est, defanctum debita Roma na Ecclesia Cardina libus, quia utinam tam ea est, ut nullus umquam esset in scandala Ecclesiæ. Secun-

dum est contra latentes, quod malus Cardinals non puniatur, quia si periculosis est derogare in opinione hominum dignitati, & autoritati Romanae ecclæsij cōdemnando Cardinals, quam tolerare il-

lum sine scandalo.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quantacunque multitudo testium determinetur, possit quādoque testimonium esse iniquum,

cum scriptum sit Exod. 23. Non sequaris turbam ad faciendum malum. Nec tamen quia non potest in talibus infallibilis certitudo haberi, debet negligi certitudo, quæ probabilitate habet pōt per duos, vel p-

Dicitur. In corp. art. 2. q. 5. Non sequaris turbam ad faciendum malum. Nec tamen quia non potest in talibus infallibilis certitudo haberi, debet negligi certitudo, quæ probabilitate habet pōt per duos, vel p-

AD SECUNDUM Dicendum, qd' discordia testium in aliquibus principalibus circumstantiis, que variat substantiam facti, puta, ī tempore, vel in loco, uel in personis, de quib; principaliiter agit, aufer efficacia testimonii, quia si discordant in talibus, uidetur singulariter esse in suis testimoniorum, & de diversis loqui, puta, si unus dicat hoc factum esse tali tempore, uel loco, alius alio tempore, uel loco, non uidentur de codem facto loqui. Non tamen praedicatur testimonio, si unus dicat se non recordari, & alius affirmit determinatum tempus, uel locum. Et si in talibus omnino discordauerint testes actoris, & rei, si sint aequales numero, & parés dignitate, statut pro reo:

quia faciliter dēt esse iudex ad absoluendum, qd' ad condemnandum, nisi forte in causis favorabilis, si-
cius est causa libertatis, & huiusmodi. Si uero testes eiusdem partis dissenserint, debet iudex ex motu sui animi percipere cui parti sit standum uel ex numero testium, vel ex dignitate corum, vel ex favorabili cause, uel ex conditione negotii, & dictoriū.

Multo autem magis testimonium unius repellitur, si sibi si quis dissidet interrogatus de viu, & scientia, non autem si dissidet interrogatus de opiniōne, & fama, quia potest secundum diuersa uita, & audita diuersimode motus esse ad respondendū.

Si uero sit discordia testimonii in aliquibus circumstantiis non pertinentibus ad substantiam facti, puta, si tempus fuerit nubilosum, uel serenum, uel si dominus fuerit pieta, aut non, aut aliquid huiusmodi talis discordia non praeditat testimonio, quia homines non confuerunt circa talia multum soli-

Secunda Secunda S. Thomæ.

Y citari

In corp. art.

Tract. 36. in
Ioan. in ult.
pagina ante
h. to. 9.

Q V A E S T . L X X .

A R T I C . III . E T III .

Habem. 1. paulo post principi, incipit hac homil. Oportuerat non quidem, tomo 1.

citari, unde facile a memoria elabuntur. Quinimum aliqua discordia in talibus facit testimonium credibilius, ut Chrysostomus dicit super Matt. quia si in omnibus concordaret, etiam in minimis uiderentur ex condicione cundem sermonem proferre: quod tamen prudentiae iudicis relinquitur discernendū.

A D T E R T I U M dicendum, quod illud locum hēt specialiter in episcopis, presbyteris, diaconis, & clericis ecclesie Romanae, proprius eius dignitate: & hoc triplici ratione. Primo quidem, quia in ea tales insitui debent, quorum sanctitati plus creditur quam multis testibus. Secundo, quia homines, qui habent de aliis iudicare, sāpe propter iustitiam multos aduersarios habent: unde non est passim credendum testimoniis contra eos, nisi magna multitudo conueniat. Tertio, quia ex condemnatione aliquius eorum derogaretur in opinione hominum dignitatem illius Ecclesiae, & auctoritatis, quod est periculosis, quam in ea tollere aliquem peccatorem: nisi sit ualde publicus, & manifestus, de quo graue scandalum oriretur.

¶ Super quæst. septuagesima articulum tertium.

A R T I C U L U S III .

Vtrum alicuius testimonium sit absque eius culpa repellendum.

A D T E R T I U M sic proceditur. Videatur, quod alicuius testimonium non sit repellendum: nisi propter culpam. Quibusdam non in pœnam infligitur, quod ad testimonium non admittantur, sicut pater in his, qui infamia notatur: sed pœna non est inferenda nisi proculpa. ergo uidetur quod nullius testimonium debeat repelli, nisi propter culpam.

¶ In responseione ad tertium, habes quod supra dictum est de declinando in bonâ uel malam opinionem proximi quod ad actum iudicium, uel quod ad actum caerule. Pater non iudicatur malus, sed canetur ab illo, ne sit malus mente propter pau pertatem &c.

¶ Art. 1. huic quæst.

Greg. in registro lib. 11. ca. 54. a medio. Et habeatur 2. q. 4. c. Presul. Art. preced.

nullius testimonium debeat repelli, nisi proculpa.

¶ 2 Præt. Ad ea, quæ sunt de necessitate salutis, nullus redidit non idoneus, nisi propter peccatum: sed testificari ueritatem est de necessitate salutis, ut supra dictum est. ergo nullus debet excludi a testificando, nisi propter culpam.

S E D C O N T R A est, quod Gregorius dicit, & habetur secunda quæst. 4. Qui a seruis suis accusatus est Episcopus, sciendum est, quod minime audiiri debuerunt.

R E S P O N S O N. Dicendum, quod testimonium sicut dictum est, non habet infallibilem certitudinem: sed probabiliter: & ideo quicquid est, quod probabilitatem afferat in contrarium, reddit testimonium inefficax. Redditur autem probabile, quod aliquis in ueritate testificanda non sit firmus, quandoque quidem propter culpam, sicut infideles, & infames: item illi qui publico crimen rei sunt, qui nec accusare possunt: quādoque autem absque culpa, & hoc ē uel ex defectu rōnis, sicut patet in pueris, amētibus, & mulieribus. uel ex affectu, sicut pater de inimicis, & personis coniunctis, & do meficiis: uel etiam ex exteriori conditione, sicut sūt pauperes, ferui, & illi, quibus imperari potest, de quibus probabile est, quod de facili possint iudicad testimonium ferendum contra ueritatem. Et sic patet,

quod testimonium aliquius repellit pœnam, & absque culpa.

A D S E C U N D U M ergo dicendum, quod respondeat a testimonio, magis pertinet ad causam monii uitandi, quam ad pœnam.

A D S E C U N D U M dicendum, quod de quæstum mendum est bonum, nisi appareat contraria modus non uergat in periculum alterius, est adhibenda catela, ut non de fidelitate credatur, secundum illud 1. Ioan. 4. Non omni spiritu.

A D T E R T I U M Dicendum, quod respondeat necessitate salutis, supposita testis ignorante iuri. Vnde nihil prohibet, aliquem testimonio ferendo, si non reputetur adiudicatum iura.

A R T I C U L U S IV .

Vtrum falsum testimonium semper sit peccatum mortale.

A D Q U A T U M sic procedit. Vnde, quod falsum testimonium non semper sit peccatum mortale. Contingit, n. aliquem falsum testimonium ferre ex ignorantia facti: sed talis ignorans excusat a peccato mortaliero testimonium falsum non semper est peccatum mortale.

¶ 1 Præt. Mendacium, quod alii prodest, & nulli nocet, est officium, quod non est peccatum mortale: sed quandoque in falso testimonio est tale mendacium: puta, cum aliquis falsum penitenter faciat: sed talis ignorans excusat a peccato mortaliero testimonium falsum non semper est peccatum mortale.

¶ 2 Præt. De quolibet presumendum est bonum, nisi appareat contrarium: sed ad bonitatem hominis pertinet, quod uerū testimonium dicatur: cum ergo non possit confitare de contrario, nisi propter aliquam culpam, uideatur quod nullius testimonium debeat repelli, nisi proculpa.

¶ 3 Præt. Iuramentum a testi tequiritur, ut timeat peccare mortaliter peierando. hoc autem non est necesse sicut, si ipsum falsum testimonium esset peccatum mortale: ergo falsum testimonium non semper est peccatum mortale.

S E D C O N T R A est, quod dicit Prou. 12. Falsus testis non erit impunitus.

R E S P O N D E O . Dicendum, quod falsum testimonium hēt triplice deformitatē. Vno modo ex plurimo, quod testes non admittantur, si iurati: & ex hoc sepe est pēnit mortale. Alio modo, ex uiolatione iustitiae, & hoc mō ē pēnit mortale in suo genere, sicut & quilibet iniustitia. Etiō in peccato decalogi sub has forma interficit falsum testimonium, cū dicit Exo. 20. Non loqueris contra proximum: tuum falsum testimonium. Nonna contra aliquem facit, qui eum ab iniuria facienda impedit, sed solum qui eiūsā iustitiā tollit. Tertio, ex ipsa falsitate, secundum quod omne

